

# Hovedpointer fra undervisningen i ØP A

Martin Nørgaard Petersen

December 14, 2017

*Det følgende er en liste over begreber introduceret i Economics (Mankiw og Taylor). Bemærk, at få begreber er udeladte, hvis de er fundet overflødige og uddybninger er tilføjet i tråd med C.T. Kreiners forelæsningsnoter.*

## Kapitel 1

**Kapital** Udstyret og strukturerne til at producere varer og tjenester.

**Alternativomkostning** Hvad man skal opgive af et gode for at få en enhed af et andet gode (se kap. 19).

**Markedsøkonomi** En økonomi, der omfordeler ressourcer ved decentrale beslutninger hos flere firmaer og husholdninger.

**Markedsfejl** Når fordelingen af ressourcer ikke er efficient.

**Produktivitet** En arbejders produktion pr. tidsenhed.

**Phillips kurve** En kurve, der viser sammenhæng mellem inflation og ledighed.

## Ti basale økonomiske principper

1. Handlinger involverer tradeoffs.
2. Omkostningen ved en handling er det man må opgive for at få den (alternativomkostning).
3. Rationelle individer tænker i marginale ændringer.
4. Mennesker reagerer på incitamenter.
5. Handel kan stille alle bedre.
6. Markedet er ofte en god måde at organisere økonomisk aktivitet på.
7. Offentlig styring kan tit være hensigtsmæssig.

8. Et lands levestandard afhænger af dets evne til at producere varer og tjenesteydelser.
9. Priserne stiger, hvis staten trykker for mange penge.
10. Samfundet står på kort sigt overfor et tradeoff mellem inflation og arbejdsløshed.

*(Bemærk, de sidste tre principper behandles ikke på ØP A)*

## Kapitel 2

**Endogen variabel** Defineret i modellen.

**Exogen variabel** Defineret udenfor modellen.

**Positivt udsagn** Beskriver verden som den er. Kan testes.

**Normativt udsagn** Beskriver verden som den bør være. Kan ikke testes.

## Kapitel 3

**Marked** En gruppe af købere og sælgere af et bestemt gode eller en bestemt service.

**Kompetitivt marked** Et marked, hvor alle sælgere og købere har en negligerbar påvirkning på markedsprisen.

### Efterspørgsel

**Efterspurgt mængde** Mængden af et gode købere er villige til at købe ved forskellige priser.

**Loven om efterspørgsel** Påstanden, at – alt andet lige – så falder den efterspurgte mængde af et gode, når prisen på godet stiger.

**Efterspørgselskurve** Grafisk afbildning af sammenhængen mellem prisen på et gode og den efterspurgte mængde

### Udbud

**Udbudt mængde** Den mængde af et gode, som producenter er villige til at producere, givet en bestemt pris.

**Loven om udbud** Påstanden om, at – alt andet lige – vil den udbudte mængde stige, når prisen på godet stiger.

**Udbudskurve** Grafisk afbildning af forholdet mellem prisen på et gode og den udbudte mængde.

## Udbud og efterspørgsel

**Ligevægtspris el. equilibrium** Prisen, hvor den efterspurgte mængde,  $D(p)$  er lig den udbudte mængde,  $S(p)$ . Eller:

$$Q^* = D(p^*) = S(p^*),$$

hvor  $p^*$  er ligevægtsprisen og  $Q^*$  er ligevægtsmængden.

**Overskudsudbud** En situation, hvor den udbudte mængde er større end den efterspurgte mængde ved den givne markedspris. Markedet befinder sig over ligevægt.

**Overskudssefterspørgsel** En situation, hvor den efterspurgte mængde er større end den udbudte mængde ved den givne markedspris. Markedet befinder sig under ligevægt.

**Loven om udbud og efterspørgsel** Påstanden, at prisen på ethvert gode vil tilrette sig for at bringe den udbudte mængde og en udbudte efterspørgsel i balance.

## Kapitel 4

**Elasticitet** En mål for enten den efterspurgte mængdes eller den udbudte mængdes afhængighed af en af dens determinanter.

**Priselasticiteten for efterspørgsel** Et mål for den efterspurgte mængdes prisafhængighed. Udregnet som den relative ændring i efterspurgt mængde delt med den relative ændring i pris.

$$\epsilon_D = \frac{\% \text{-vis ændring i efterspurgt mængde}}{\% \text{-vis ændring i pris}}.$$

Midtpunktsmetoden:

$$\epsilon_D = \frac{(Q_2 - Q_1) / \left[\frac{Q_2 + Q_1}{2}\right]}{(P_2 - P_1) / \left[\frac{P_2 + P_1}{2}\right]}$$

Priselasticiteten er afhængig af følgende

1. Nære substitutter (jo flere substitutter, desto mere elastisk)
2. Om goden er et luksusgode eller et nødvendighedsgode (nødvendighedsgoder har lav elasticitet)
3. Om markedet er snævert afgrænset (snævert begrænsede goder er mere elastiske, da der er lettere at finde tætte substitutter)
4. Udgiften til godet som proportion af indkomst (jo større proportion af indkomst desto større er elasticiteten)

5. Tid (jo længere tidspænde, desto højere elasticitet, da forbrugere kan finde substitutter)

Efterspørgslens prisfølsomhed:

- For  $\epsilon_e = 0$  kaldes elasticiteten perfekt uelastisk, da en ændring i pris ikke vil ændre den efterspurgte mængde.
- For  $|\epsilon_e| < 1$  kaldes elasticiteten uelastisk, da en relativ ændring i pris vil medføre en mindre relativ ændring i den efterspurgte mængde.
- For  $|\epsilon_e| = 1$  kaldes elasticiteten unielastisk, da en relativ ændring i pris vil medføre en lige så stor relativ ændring i den efterspurgte mængde.
- For  $|\epsilon_e| > 1$  kaldes elasticiteten elastisk, da en relativ ændring i prisen vil medføre en større relativ ændring i den efterspurgte mængde.
- For  $|\epsilon_e| = \infty$  kaldes elasticiteten perfekt elastisk, da en ændring i prisen vil medføre en uendelig stor ændring i den efterspurgte mængde.

**Priselasticitet for udbud** Er defineret analogt til priselasticiteten for efterspørgsel. Afhænger af:

1. Tid (udbuddet er mere elastisk på lang sigt, da de har mulighed for at ændre output.)
2. Produktionskapacitet (hvis virksomheden er tæt på produktionskapaciteten vil udbuddet være inelastisk. Omvendt hvis man er langt fra kapacitetsbegrænsningen)
3. Størrelsen på virksomheden (udbud er mere elastisk ved små virksomheder, da små virksomheder ikke påvirker markedsprisen)
4. Produktionsfaktorernes mobilitet (jo nemmere det er at ændre produktionsfaktorerne desto mere elastisk)
5. Lagerførelse (jo nemmere det er at føre lager, desto større elasticitet)

**Indkomstelasticitet for efterspørgsel** Et mål for, hvor meget den efterspurgte mængde påvirkes af en ændring i forbrugerens indkomst. Udregnet som den relative ændring i den efterspurgte mængde delt med den relative ændring i indkomst.

$$\epsilon_Y = \frac{\% \text{-vis ændring i efterspurgt mængde}}{\% \text{-vis ændring i indkomst}}.$$

**Krydspriselasticiteten for efterspørgsel** Et mål for, hvor meget den efterspurgte mængde af et gode afhænger af en ændring i prisen på et andet gode. Udregnes som den relative ændring i den efterspurgte mængde af det første gode delt med den relative ændring i prisen på det andet gode:

$$\epsilon_{CP} = \frac{\% \text{-vis ændring i efterspurgt mængde på gode 1}}{\% \text{-vis ændring i pris på gode 2}}.$$

Det gælder, at  $\epsilon_{CP} > 0$  for substitutter og  $\epsilon_{CP} < 0$  for komplementære goder.

**Samlet udgift** Købers udgift, udregnet som produktet af prisen på godet og den købte mængde.

**Omsætning** Det samlede beløb modtaget af sælgere for et gode. Udregnet som:

$$TR = p \cdot Q = p \cdot D(p)$$

En prisstigning vil som følge af højere pris have positiv påvirkning på omsætningen, mens den lavere efterspurgte mængde vil have en negativ effekt på efterspørgsel. Effekten på omsætningen som følge af en lille prisstigningen er givet ved:

$$\frac{dTR}{dp} = p \cdot \frac{dD(p)}{dp} + D(p),$$

hvor første led udgør mængdeeffekten som følge af en prisstigning og sidste led er udtryk for priseffekten. (Husk at påvirkningen på efterspørgslen som følge af en prisstigning er negativ.)

En prisstigning påvirker omsætningen på følgende måde:

**Ved elastisk efterspørgsel** Negativt

**Ved inelastisk efterspørgsel** Positivt

**Ved unielastisk efterspørgsel** Uændret

## Kapitel 5

**Nytte** Tilfredsstillelse fået fra forbruget af en mængde goder.

**Kardinalt nyttebegreb** Tillader sammenligning på tværs af individer. Nyttetal har betydning i sig selv (10 nytte er dobbelt så godt som 5 nytte)

**Ordinalt nyttebegreb** Tillader sammenligning af nytte, men nytte-tal har ingen betydning i sig selv.

**Budgetrestriktionen** En forbrugers maksimale godebundter givet et budget. Hældningen er lig den relative pris mellem de to goder (det ene gode i forhold til den anden).

$$m = p_1x_1 + p_2x_2 \Leftrightarrow x_2 = \frac{m}{p_2} - \frac{p_1}{p_2}x_1$$

**Objektivt bytteforhold** Givet ved de relative priser. Prisen på et gode udtrykt ved prisen på et andet gode (alternativomkostning).

**Choice set** En forbrugers mulige varebundter

**Indifferenskurve** En kurve, der viser de varebundter, der giver forbrugeren den samme nytte. Antagelser:

**Sammenlignelighed** Man kan sammenligne to goder, så det ene er bedre end det andet

**Transitivitet** For A, B og C gælder, at hvis A er bedre end B og B er bedre end C, så er A bedre end C. Derfor kan indifferenskurver ikke krydse.

**Monotonicitet** Mere er bedre, eller mindst lige så godt. Hvis varebundet B har mindst lige så meget af alle varer som A, så er B mindst ligeså god som A. (Glæde vokser mod nord-øst). Differenskurver kan således heller ikke være voksende.

**Konveksitet** Indifferenskurver er konvekse (buer mod origo). Et punkt C, der ligger på en ret linje mellem to punkter på indifferenskurven A og B, vil ligge i den svagt foretrukne mængde.

**Marginal nytte** Den ekstra nytte, man får ved at forbruge en ekstra gode.

**Aftagende marginalnytte** Den marginale nytte ved at forbruge mere af samme gode er aftagende.

**Marginal substitutionsforhold (MRS)** Hvor meget man er villig til at afgive et gode for at få et andet. Også kaldet *subjektive bytteforhold* modsat det *objektive bytteforhold*.

$$MRS = \frac{MU_x}{MU_y}$$

Og for optimum gælder tangeringsbetingelsen, at:

$$\frac{MU_x}{MU_y} = \frac{P_x}{P_y} \Leftrightarrow \frac{MU_x}{P_x} = \frac{MU_y}{P_y},$$

hvor  $x$  og  $y$  beskriver to goder, og  $MU$  er marginalnyttens for det pågældende gode.

**Substitutter** To goder A og B, hvor en stigning i prisen på det ene gode A vil medføre en stigning i efterspørgslen på det andet gode B (fra kap. 3). Krydspriselasticiteten er positiv.

**Perfekte substitutter** To goder, hvis indifferenckurve er en ret linje.

**Komplementær** To goder A og B, hvor en stigning i prisen på det ene gode A, vil medføre et fald i efterspørgslen på det andet gode B (kap. 3). Krydspriselasticiteten er negativ.

**Perfekte komplementær** To goder, hvis indifferenckurve er en ret vinkel. Forbrugeren forbruger de to goder i samme forhold.

**Indkomsteffekt** Ændringen i forbrug, når en prisændring for forbrugeren til at skifte indifferenckurve.

**Substitutionseffekt** Ændringen i forbrug, når en prisændring flytter forbrugeren langs en indifferenckurve med en ny MRS.

**Normalt gode** Et gode hvor, ceteris paribus, en stigning i indkomst medfører en stigning i efterspørgsel (kap. 3).

**Inferiørt gode** Et gode hvor, ceteris paribus, en stigning i indkomst medfører et fald i efterspørgsel (kap. 3). Indkomsteffekten er altså negativ.

**Giffen gode** Et gode, hvor indkomsteffekten er (negativt) større end substitutionseffekten. Altså forbruges der mere af godet, når prisen på godet stiger.

**Price-consumption curve** En kurve, der viser det optimale varebundt mellem to goder, når prisen på et af goderne stiger, forudsat at indkomst og prisen på det andet gode holdes konstant.

**Engelkurve** Viser sammenhæng mellem efterspørgsel i forhold til indkomst. Viser om et gode er inferiørt eller normalt (herunder luksusgode og nødvendighed).

**Positiv hældning** Normalt gode

**Negativ hældning** Inferiørt gode

Luksusgoder har positiv hældning, men vil først opleve en stigning ved et bestemt niveau af indkomst, hvorfor de vil hælde mod x-aksen

**Bunden rationalitet** Antagelsen om at mennesker tager beslutninger underlagt begrænset og til tider utroværdig information

**Heuristik** Retningslinjer eller tommelfingerregler, som mennesker følger for at træffe beslutninger.

## Kapitel 6

**Eksplícitte omkostninger** Omkostninger der kræver et udlæg af penge fra virksomheden.

**Implicitte omkostninger** Omkostninger der ikke kræver et udlæg af penge fra virksomheden (fratrækkes ved opgørelse af et *økonomisk* overskud).

**Kort sigt** En tidsperiode, hvor nogle produktionsfaktorer ikke kan ændres.

**Lang sigt** En tidsperiode, hvor alle produktionsfaktorer kan ændres. Der er ingen faste omkostninger.

**Produktionsfunktion** Sammenhængen mellem mængden af input og mængden af output.

**Marginalprodukt** Stigningen i output, der kommer fra en ekstra enhed tilført input.

$$MP = \frac{\text{Ændring i totalt output}}{\text{Ændring i mængden af en faktor}}$$

**Aftagende marginalprodukt** Den næste enhed input tilfører mindre output en sidste enhed.

En fortolkning er, at de faste produktionsfaktorer begrænser muligheden for at øge output. Der skal relativt mere af de variable produktionsfaktorer til at øge output en smule svarende til at MC stiger.

### Omkostninger

**Samlede omkostninger, TC** Markedsværdien af de produktionsfaktorer, som bliver anvendt i produktionen.

**Faste omkostninger, FC** Omkostninger, der ikke er afhængige af den producerede mængde.

**Variable omkostninger, VC** Omkostninger, der er afhængige af den producerede mængde.

### Gennemsnitlige omkostninger

**Gennemsnitlige omkostninger** Samlede omkostninger delt med producerede antal enheder

$$ATC = \frac{TC}{Q}$$

Forløb: Vil først være faldende, da AFC falder mere end AVC og senere stigende, da AVC stiger mere end AFC falder.



**Gennemsnitlige faste omkostninger** Fasteomkostninger delt med producerede antal enheder

$$AFC = \frac{FC}{Q}$$

Forløb: Er faldende overalt.

**Gennemsnitlige variable omkostninger** Variableomkostninger delt med produceret antal enheder.

$$AVC = \frac{VC}{Q}$$

Forløb: Kan være faldende initialt, men er det ikke nødvendigvis. Vil før eller siden blive stigende, da de faste produktionsfaktorer vil være en begrænsende faktor (jf. aftagende marginalprodukt)

**Marginale omkostninger** Stigningen i totale omkostninger ved at producere end ekstra enhed

$$MC = \frac{dTC}{dQ} = \frac{dFC}{dQ} + \frac{dVC}{dQ} = \frac{dVC}{dQ}$$

Forløb: Kan være faldende initialt, men er det ikke nødvendigvis. Vil før eller siden stige, da de faste produktionsfaktorer begrænser muligheden for yderligere produktionsudvidelser (jf. aftagende marginalprodukt). Det gælder, at:

$$MC = AVC \text{ for } Q = 0$$

Yderligere gælder for minimum af AVC, at

$$MC = AVC$$

## Omkostninger på sigt

**Omkostninger på lang sigt, LRC** Samlede omkostninger på lang sigt.

**Gennemsnitlige omkostninger på lang sigt, LRAC** Omkostninger i gennemsnit, når alle inputs er variable.

**Marginale omkostninger på lang sigt, LRMC** Vil forudsat fuldkommen konkurrence være lig LRAC, da nye udbydere vil komme på markedet, hvis der er en gevinst.

**Omkostninger på kort og lang sigt** Jo længere tidshorisont, jo flere inputs kan man tilpasse, altså gælder, at på lang sigt vil:

1. Gennemsnitsomkostningerne være lavere alt andet lige.
2. Marginalomkostningerne være lavere alt andet lige.

3. ATC vil være mere flad alt andet lige.

**Skalaafkast** De gennemsnitlige omkostninger på lang sigt i forhold til produktionsinputene.

**Stigende skalaafkast** LRAC falder med antallet af producerede enheder, eks. gennem gevinster ved specialisering. Der gælder, at for en produktionsfunktion  $f$  med to inputs, at  $f(aK, aL) > af(aK, aL)$ . Dette forstås som, at øges input med en faktor  $a > 1$  øges output med mere end en faktor  $a$ .

**Aftagende skalaafkast** LRAC stiger med antallet af producerede enheder, eks. gennem koordinationsproblemer. Der gælder, at  $f(aK, aL) < af(aK, aL)$ .

**Konstant skalaafkast** LRAC er uændret når antallet af producerede enheder stiger eller falder. En fordobling af alle inputs må her give dobbelt så meget output. Der gælder, at  $f(aK, aL) = af(aK, aL)$ .

## Indtægter

**Profit** Samlede indtægter fratrukket totale omkostninger:

$$\pi = TR - TC = (p - ATC) \times Q$$

**Samlede indtægter, TR** Samlet beløb virksomhed modtager ved salg af produktion

**Gennemsnitlige indtægter, AR** Samlede indtæger delt med producerede mængde enheder:

$$AR = \frac{TR}{Q}$$

**Marginale indtæger, MR** Ændringen i de samlede indtægter (TR) ved at producere én enhed mere:

$$MR = \frac{dTR}{dQ}$$

**Normal profit** Det mindste overskud, der dækker alternativomkostningerne for virksomhedsdriveren, og dermed er nok til at opretholde virksomheden. Ved normal profit vil den økonomiske profit være nul, mens den regnskabsmæssige profit vil være positiv.

**Abnormal profit** Profitten over normal profit, når  $TR > TC$ . Ved fuld konkurrence vil der kun være normal profit.

## Profitmaksimering

**Sunk cost** En omkostning, der allerede har været afholdt.

**MR = MC** Når  $MR = MC$ , da kan det hverken betale sig at hæve eller sænke produktionsniveauet. Hvis  $MR \neq MC$  vil man enten skulle sænke eller hæve niveauet for at opnå det optimale produktionsniveau.

- Under fuld konkurrence gælder, at

$$P = MC$$

**Profitmaksimering på kort sigt** Det kan kun betale sig, at producere, hvis

$$TR > VC.$$

På kort sigt er FC en sunk cost og det kan derfor på kort sigt også betale sig at producere selvom profitten er negativ for at få dækket omkostninger. Den bør maksimere *dækningsbidraget* ( $TR - VC$ )

## Kapitel 7

**Velfærdsteori** Analyse af, hvordan allokering af ressourcer påvirker velfærd

**Betalingsvillighed** Det maksimale beløb en forbruger er villig til at betale for et gode.

**Forbrugers overskud** En forbrugers betalingsvillighed (reservationspris) fratrukket det forbrugeren betaler. Det vil sige nettogevinsten ved at købe en vare, der grafisk svarer til arealet der afgrænses af efterspørgselskurven, prisen og 2.-aksen.

**Omkostning** Det producenten må betale for at producere et gode.

**Producentoverskud** Det producenten får for et gode fratrukket omkostningerne ved at producere godet. Gevinsten for producenten ved at deltage i markedet (profit).

**Aggregeret velfærd, TS** Køberens værdi af et gode fratrukket produktionsomkostningerne.

**Efficient** En ressourceallokering er efficient, hvis den maksimerer velfærd for alle individer.

**Paretoforbedring** Når en handling stiller mindst en økonomisk agent bedre uden at påvirke de andre negativt.

**Paretoefficient** En allokering er paretoefficient, hvis en markedsplanlægger ikke kan diktere nogen paretoforbedringer.

**Lighed** Et udtryk for en fair fordeling i samfundet. Indeholder normativ vurdering.

## Kapitel 8

**Prisloft** Ved lov fastsat makspris på marked.

**Minimumspris** Ved lov fastsat minimumspris på marked.

**Bindende prisloft** Prisloftet er mindre end ligevægtsprisen på marked uden forvridning.

**Bindende minimumspris** Minimumsprisen er højere en ligevægtsprisen på marked uden forvridning.

## Skatter

**Direkte skat** Skat på indkomst eller formue.

**Indirekte skat** Skat på varer eller tjenester.

**Specifik skat** En fast rate på varer eller tjenester udtrykt som en sum pr. enhed.

**Ad valorem skat** En skat udtrykt som en procentsats af prisen på et gode.

**Skatteincidens** Måden hvorpå en skat er fordelt mellem deltagere i et marked.

**Subsidie** En udbetaling til køber og sælger som et supplement til indkomst eller til lavere omkostninger. Opfordrer til øget forbrug eller giver en fordel til modtageren.

## Kapitel 9

**Dødvægtstab** Faldet i det samlede overskud efter en markedsforvridning, såsom skat. Opstår da en række profitable handler ikke finder sted.

Tabet er større jo mere elastisk udbuds- og efterspørgselskurverne er.

Dødvægtstabet stiger hurtigere end skatten, da det afhænger af kvadratet af skattens størrelse.

**Lafferkurve** Sammenhæng mellem skattesats og skatteprovenu. En øgning af skatterne kan påvirke proventuet på to måder:

**Mekanisk effekt** Større provenu pr. omsat krone (for given adfærd).

**Adfærdseffekt** Ændret adfærd medfører mindre omsætning, som medfører mindre skattebase, som medfører mindre skatteprovenu.

**Gennemsnitlig skattesats, ATR** Samlet betalt skat delt med samlet indkomst.

**Marginal skattesats, MTR** Populært formuleret: Skatten af den sidst tjente krone.

$$\text{MTR} = \frac{\text{Ændring i skatteliabilitet}}{\text{Ændring i skattepligtig indkomst}}$$

**Gevinstprincippet** Tanken, at mennesker skal betale skat afhængigt af, hvor meget de får fra staten (vejnet, bibliotek, etc.).

**Betalingsevneprincippet** Man skal betale skat i overensstemmelse med ens betalingsevne.

Heraf følger:

**Vertikal lighed** Skatteydere med større betalingsevne skal betale mere i skat.

**Horisontal lighed** Skatteydere med samme betalingsevne skal betale det samme i skat.

**Skattesystemer** Der er forskellige former for skattesystemer:

**Lump-sum skat** Skatten er den samme for alle personer. (I et koordinatsystem med skattebetaling som funktion af indkomst før skat, vil man få en: Vandret kurve)

**Proportionel skat el. flad skat** Alle betaler den samme procentsats af indkomsten (kurve med konstant hældning).

**Regressivskat** Folk med høj indkomst skal betale mindre i skat (kurve med aftagende hældning, eller et nedadgående knæk på kurven).

**Progressiv skat** Jo højere indkomst man har, desto større procentdel af sin indkomst skal man betale (kurve med stigende hældning, eller opadgående knæk). Eksempel: Danmark.

## Kapitel 10

**Offentlig sektor** Den del af økonomien, hvor handelsaktivitet er ejet, finansieret og kontrolleret af staten og varer og tjenester er givet af staten på baggrund af hele befolkning.

**Privat sektor** Den del af økonomien, hvor handelsaktivitet er ejet, finansieret og kontrolleret af private.

**Opdeling af goder** Man kan dele goder ind i to typer:

**Ekskluderende** Den egenskab, at en person kan blive forhindret i at benytte en gode eller en tjeneste, hvis de ikke betaler for den

**Rivaliserende** Egenskaben, at en persons forbrug af en gode, mindsker andres mulighed for at bruge goden eller tjeneste.

	<b>Rivaliserende</b>	<b>Ikke-rivaliserende</b>
<b>Ekskluderende</b>	<b>Privat gode</b>	<b>Naturligt monopol</b>
<b>Ikke-ekskluderende</b>	<b>Fælles ressource</b>	<b>Offentligt gode</b>

Figur 1: Fire forskellige underopdelinger af goder

**Gratist** En person, der udnytter et offentligt gode uden at betale for det.

**Cost-benefit analyse** Et studie, der analyserer et samfunds omkostninger og gevinster ved at få udbudt et offentligt gode.

**Fælledens tragedie** En lignelse, der beskriver hvorfor fælles ressourcer bliver forbrugt mere end, hvad der er hensigtsmæssigt fra hele samfundets synspunkt.

**Merit gode** Goder, der vil bliver underforbrugt, hvis det blev udbudt af det frie marked.

**Intertemporale valg** Valg, hvor handlingen i dag påvirker individets fremtid.

**De-merit goder** Goder, der bliver overforbrugt, hvis de udbydes af det private marked. (eks. tobak, alkohol)

## Kapitel 11

**Eksternalitet** Hvis et individs handlinger *direkte* påvirker et andet individs velfærd uden at der betales eller modtages kompensation.

**Positiv eksternalitet** Hvis handlingen øger den anden persons velfærd. Der vil blive produceret for lidt i forhold til det samfundsmæssigt optimale.

**Negativ eksternalitet** Hvis handlingen reducerer den anden persons velfærd. Der vil blive produceret for meget i forhold til det samfundsmæssigt optimale.

**Internalisere en eksternalitet** Ændring af en forbrugers incitament, så de tager hensyn til eksternaliteter gennem deres handlinger.

**Coarse teoremet** Antagelsen om at hvis private parter uden omkostninger kan forhandle med hinanden om allokeringen af ressourcer, så kan de løse problemet med eksternaliteter selv.

**Transaktionsomkostninger** Omkostninger for to parter ved forhandling.

**Positionel eksternalitet** Payoff til en forbruger er afhængig af positionen i forhold til andre

### Offentlige redskaber mod eksternaliteter

**Regulering** Et krav eller forbud. Er dog kun anvendeligt, hvis de eksterne omkostninger overstiger de private gevinster særlig meget.

**Pigou skat** En skat der har til formål at internalisere effekterne af en negativ eksternalitet.

**Subsidie** Kan ligeledes internalisere en eksternalitet.

**Kvoter** En tilladelse til at udføre en bestemt handling så som at producere CO<sub>2</sub>.

## Kapitel 14

**Ufuldkommen konkurrence** Når en virksomhed kan differentiere dets produkter, så de har nogen kontrol over prisen

**Markedskraft** Når en virksomhed kan hæve prisen uden at miste al salg til en konkurrent.

**Monopol** En virksomhed som er den eneste sælger af et produkt uden nære substitutter.

Her vil  $MR < p$ , da der vil være en negativ effekt ved at producere én ekstra enhed. Man antager almindeligvis, at der ikke er inelastisk efterspørgsel, da monopolisten ellers ville blive ved med at øge produktionen, fordi mængdeeffekten i så fald ville være større end priseffekten.

**Adgangsbarrierer** Alt der forhindrer en virksomhed i at gå ind på et marked.

**Patent** En rettighed til at producere og sælge et gode.

**Naturligt monopol** Et monopol, der opstår fordi en virksomhed kan producere en gode eller en service billigere en to eller flere virksomheder.

**Prisdiskrimination** At sælge den samme vare til to forskellige priser til to forskellige forbrugere.

**Arbitrage** At købe et gode billigt på et marked og sælge det dyrt på et andet og tjene på prisforskellen.

**Perfekt prisdiskrimination** En situation, hvor virksomheden formår at tage præcis forbrugerens betalingsvillighed.

## Kapitel 19

**Transformationskurve** En kurve, der viser de muligheder af output som en økonomi kan producere givet de tilstedeværende produktionsfaktorer og den tilstedeværende produktionsteknologi.

**Produktionsmulighedsområdet** Mulighederne for output under transformationskurven.

**Alternativomkostninger** Den produktion man må afgive af vare 2 for at producere en enhed yderligere af vare 1:

$$\text{Alternativomkostninger af gode } y = \frac{\text{Opofrelse af gode } x}{\text{Vinding i gode } y}$$

**Absolut fordel** At have den højeste produktivitet ved produktionen af en vare i forhold til et andet individ

**Komparativ fordel** At have den laveste alternativomkostning ved produktionen af en vare i forhold til et andet individ. Landet vil importere, hvis det ikke har komparativ fordel.

**Tarif** En skat på goder produceret i udlandet som sælges indenlandsk.

**Importkvote** En begrænsning af mængden af et gode, der kan produceres i udlandet og sælges indenlandsk.